

A KERESKEDELMI
VÁLASZTOTTBÍRÓSÁG
ÉVKÖNYVE

2018

A KERESKEDELMI
VÁLASZTOTTBÍRÓSÁG
ÉVKÖNYVE

2018

SZERKESZTETTE:
DR. BURAI-KOVÁCS JÁNOS

*hvg***orac**

egyébként kárfelelősként személyesen is perelhető választottbíró olyan súlyosságú gondatlansága idézhetett volna elő, amely a kárfelelősségét megalapozhatta volna. A többletköltség felmerülésében az eljárás folytatása mellett a felperes pervesztése is ugyanúgy közrehatott. Az ítélet nyomatékosan rámutatott arra, hogy a választottbíró kárfelelősségi alapon perjogilag, perképes személyként perelhető ugyan, a kártérítési igény azonban vele szemben csak akkor minősíthető alaposnak, ha bizonyítottan megvalósult az a többlettényállás (az a szándékos vagy súlyosan gondatlan magatartás), amely a választottbíró kárfelelősségét megalapozza.

LÁSZLÓ ANDRÁS DÁNIEL:¹

FELELŐSSÉG VÁLASZTOTTBÍRÁSKODÁSI TEVÉKENYSÉGGEL OKOZOTT KÁROKÉRT AZ ÚJ VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI TÖRVÉNY ALAPJÁN²

A rendes bírósági eljárásokhoz hasonlóan törvényszerű, hogy a választottbírósi eljárással, illetve eredményével is – legalább – az egyik fél elégedetlen lesz, és alappal vagy alap nélkül felelőst keres az ügy kedvezőtlen kimeneteléért.

Noha egyes országokban nem kizárt, hogy a választottbíró eljárásáért büntetőjogi felelősséget is viseljen³, Magyarországon elsősorban a polgári jogi, kártérítési kontextusban merült fel a választottbíráskodási tevékenységért fennálló felelősség; ideértve annak szerződéses vagy szerződésen kívüli jogalapját és korlátozhatóságát. Ezek vizsgálatához érdemes megkülönböztetni egyrészt a választottbírók és a választottbírósi intézmények felelősségét, másrészt az eljárási szabályok megsértésével kapcsolatos felelősséget és az anyagi jogi szabályok hibás alkalmazásával okozott károkért fennálló felelősséget.

A választottbíráskodási tevékenység kettős természete – egyrészt a felek megbízásából végzett szerződéses szolgáltatás, másrészt a közhatalom által elismert igazságszolgáltatási tevékenység – tükröződik az okozott kárért fennálló felelősség szabályaiban is. A felelősség kérdését a közhatalmi, bíráskodási funkció irányából közelítő jogrendszerek az igazságszolgáltatás integritásának és függetlenségének a védelme érdekében főszabályként elismerik a választottbírói tevékenység immunitását, részleges vagy teljes mentességét a felelősség alól. Az immunitás áttörése esetén pedig a választottbírósi tevékenységért fennálló felelősséget szerződésen kívüli károkozásaként kezelik. Más jogrendszerek a választottbírói tevékenységet a felekkel kötött szerződés oldaláról ragadják meg, és a felelősség kérdésével kapcsolatban is ezen szerződés megszegéséből indulnak ki, elismerve a választottbírói tevékenység védelmének a szükségességét, a szerződésszegésért való felelősség különböző eszközökkel történő korlátozását és korlátozhatóságát. A kérdés összetettségére és a nemzeti megközelítések szétartására jellemző, hogy az UNCITRAL modelltörvény megalkotásakor úgy döntöttek, hogy ezzel a kérdéssel kapcsolatban nem indokolt egységes modell szabályt alkotni.⁴

¹ Dr. László András Dániel, LL.M., Ügyvéd (New York / Budapest), LFB

² A 2018. május 17-én a Central European University által szervezett „The New Hungarian Arbitration Act: Views from Hungary and Abroad” c. konferencián tartott előadás szerkesztett és kibővített, magyar nyelvű változata.

³ Az Egyesült Arab Emírátsok büntető törvénykönyvének 257. cikke korábban börtönbüntetéssel fenyegette a pártatlanság és tisztesség követelményét megszegő választottbírókat. 2018 végén a rendelkezést visszavonták, lásd: <https://globalarbitrationreview.com/article/1177324/uae-repeals-article-threatening-biased-arbitrators-with-prison>

⁴ Emmanuel GAILLARD and John SAVAGE (eds.), Fouchard Gaillard Goldman on International Commercial Arbitration, (Kluwer Law International 1999) 1085. bekezdés.

(1) A RÉGI VBT. ÉS A RÉGI MKIK SZABÁLYZAT FELELŐSSÉGGKIZÁRÁSA

A választottbírósról szól 1994. évi LXXI. törvény (a „Régi Vbt.”) nem tartalmazott a választottbírók, illetve a választottbíróvási intézmények felelősségére vonatkozó szabályokat. Az intézményi választottbíróvási eljárási szabályzatok közül a Pénz- és Tőkepiaci Állandó Választottbíróvási, az Energetikai Választottbíróvási, a Sport Állandó Választottbíróvási és a Nemzeti Agrárkamara mellett működő Állandó Választottbíróvási eljárási szabályzata nem szabályozta a kérdést. A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett Működő Állandó Választottbíróvási (2018. január 31. előtt hatályos) eljárási szabályzata („Régi MKIK Szabályzat”) egy rövid klauzulában kizárta a választottbírók felelősségét, anélkül, hogy akár a felelősségnek, akár annak kizárásának jogcímét, illetve feltételeit tisztázza volna:

„A választottbírók, a Választottbíróvási, a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara vagy munkavállalói senkivel szemben sem felelősek a választottbíráskodással kapcsolatos tevékenységükért vagy mulasztásukért.”⁵

(2) AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG ÉS A JOGIRODALOM ÁLLÁSPONTJA

A felek és a választottbírók, valamint a felek és a választottbíróvási intézmények között fennálló szerződéses kapcsolatot az Alkotmánybíróság már 1993-ban deklarálta: „[a] választottbíráskodás két szerződésen alapszik. Az egyik a választottbíróvási szerződés, amelyben a felek a törvény által meghatározott keretben és módon megállapodnak abban, hogy valamilyen köztük levő, egyébként »rendes« polgári bírói útra tartozó ügyben az általuk választott személyek döntsenek, a másik szerződés pedig a feleknek a választottbíróval (vagy választottbírákkal, választottbíróvási intézménnyel) kötött szerződése. Ez a szerződés a választottbíróvási és a fél között kötelező (megbízási) jogviszonyt hoz létre, amelynek polgári anyagi jogi jogkövetkezményei vannak, illetőleg lehetnek. [...] amennyiben az érdekeltek jogvitájukat választottbírói útra terelik, egyúttal elfogadják a [választottbíróvási] szabályzatba foglalt eljárási rendjét.”⁶

A fentiekkel összhangba az Alkotmánybíróság leszögezte, hogy a választottbíróvási intézmények, illetve a választottbíróvási tevékenység nem tartozik az állami igazságszolgáltatás körébe: „a választottbíróvási intézmények nem tartoznak az állami bíróságok által alkotott igazságszolgáltatási szervezetrendszerbe [...] A választottbíróvási intézmények által gyakorolt bíráskodás nem azonos az Alkotmány 50. § (1)–(2) bekezdésében foglalt – a rendes bíróságokra tartozó – igazságszolgáltatási feladatokkal.”⁷

A mértékadó jogirodalmi álláspontok szintén abból indultak ki, hogy a választottbíráskodási tevékenységet megalapozó szerződéses viszony áll fent egyik oldalról a felek és a választottbírók, másrészt (intézményi választottbíráskodás esetén) a felek és a

⁵ Régi MKIK Szabályzat 56. cikk.

⁶ 1282/B/1993. AB hat.

⁷ 95/B/2001. AB hat.

választottbíróvási intézmény között is. Mindazonáltal időről időre felbukkantak olyan nézetek, amelyek szerint csak a választottbírók és a felek között jön létre szerződés.⁸

Tény, hogy a választottbíróvási intézmény és a felek között a szerződésesajánlat-elfogadás lépései nem jelennek meg olyan explicit módon, mint a felek és a választottbírók között, ahol a felek felkérése és a választottbírók elfogadó nyilatkozata teljes mértékben megfelel a klasszikus szerződéskötési eljárásnak. Nem igényel azonban különösebben szofisztikált jogászai gondolkodást, hogy ennek ellenére megállapíthassuk a szerződés létrejöttét, pl. az eljárási szabályzat kibocsátásával mint szerződéskötési ajánlattal az intézmény oldalán és az intézmény kikötésével mint elfogadással a felek oldalán. Szerződéses kapcsolat hiányában nehéz megragadni az intézmény eljárási kötelezettségének alapját is. Igencsak kérdéses, hogy szerződés hiányában milyen alapon lenne köteles a választottbíróvási intézmény teljesíteni az eljárási szabályzatában foglalt kötelezettségeit.⁹

Mindazonáltal, még ha szóba is jöhet a szerződésen kívüli károkozás szabályainak alkalmazása, akkor is kérdéses, hogy ez a polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény („Régi Ptk.”) államigazgatási, bírói jogkörbe okozott kárra¹⁰ illetve a 2013. évi IV. törvény („Új Ptk.”) közhatalom gyakorlásával okozott kárra¹¹ vonatkozó szabályainak alkalmazását jelenti-e. Egyes, elsősorban nem választottbíróvási fókuszú álláspontok ezt minden különösebb magyarázat nélkül adottnak veszik.¹² A választottbíróvási szakirodalom többségi álláspontja szerint azonban az államigazgatási, illetve bírósági jogkörben okozott kár szabályainak alkalmazása akkor is kizárt, ha egyébként a szerződésen kívüli károkozás szabályai alkalmazandók.¹³

Ez utóbbi álláspontot támasztja alá a választottbíróvási intézmények az Alkotmánybíróság által is elismert¹⁴ elkülönülése az állami igazságszolgáltatástól. Könnyen belátható továbbá, hogy a választottbírók önmagában nem gyakorol közhatalmat. Eljárási jogsegély keretein belül például a rendes bíróságok közreműködését kell kérnie akár csak egy tanú előállításához. Az, hogy az állam később elismeri és közhatalmi eszközökkel végrehajtja a választottbíróvási ítéletet, nem érinti a választottbíró tevékenységét; ellenkező álláspontból az következne, hogy közhatalmi tevékenységet gyakorol pl. a munkáltató, amikor fizetési felszólítást ad ki;¹⁵ az ingatlan tulajdonosai, ha teljes bizonyító erejű magánokiratban megállapodnak az ingatlan közös tulajdonának árveréssel történő megszüntetéséről¹⁶ stb., csak azért, mert döntésük bizonyos esetben közhatalmi eszközökkel végrehajtható.

⁸ Lásd erre SÁRKÓZY Tamás: *A választottbíráskodás státuszkérdéseiről az új választottbíróvási törvény alapján* In: Jogtudományi Közlemények, 2018/1., 39–45.

⁹ Bár hazai viszonylatban a választottbíróvási intézményt létrehozó törvényből esetleg levezethető a választottbíróvási intézmény kötelezettsége az eljárás lefolytatására, nemzetközi viszonylatban ez nem kielégítő magyarázat.

¹⁰ Régi Ptk. 349. §.

¹¹ Új Ptk. 6:548–6:549. §.

¹² Dr. UTTÓ György: *Közhatalmi kárfelelősség a három Polgári Törvénykönyv tükrében* (Magyar Jog, 2010/10., 597–607.)

¹³ Dr. MURÁNYI Katalin: *Az állami bíróságoknak a választottbíróvási intézmények működéséhez kapcsolódó gyakorlata és gondolatok az esetleg szükséges jogszabály módosításokról* (Magyar Jog, 2011/6., 330–343.)

¹⁴ Lásd fenti 6. lábjegyzet

¹⁵ A bírósági végrehajtásról 1994. évi LIII. törvény 23. §.

¹⁶ A bírósági végrehajtásról 1994. évi LIII. törvény 22. § d) pont.

A Régi MKIK Szabályzat felelősségkizáró klauzulája, nyelvtani értelmezése alapján kiterjedt a szerződésszegésért és szerződésen kívüli károkozásért fennálló felelősség kizárására is. A felelősségkizárás mértéke azonban kétségtelenül felvet kérdéseket. Noha annak nem látjuk indokát, hogy miért tartják egyes szerzők a teljes klauzulát érvénytelennek¹⁷, az kétségtelenül nehezen vitatható, hogy a kikötés csak az alkalmazandó jogszabályok által meghatározott keretek között lehet alkalmas a szerződésszegéssel vagy a szerződésen kívül okozott kárért fennálló felelősség korlátozására is.¹⁸

(3) A VÁLASZTOTTBÍRÓK ÉS A VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI INTÉZMÉNYEK FELELŐSSÉGÉRE VONATKOZÓ BÍRÓSÁGI GYAKORLAT

(a) BH 2010.96

A felek és a választottbírók közötti szerződéses kapcsolatot a bírói gyakorlat is elismeri. A BH 2010.96. sz. döntésben¹⁹ a Legfelsőbb Bíróság leszögezte, hogy a választottbírók és a felek között közvetlen szerződéses kapcsolat jön létre, és a választottbírók ezen szerződés alapján járnak. el. Noha az ügy nem a választottbírók felelősségével foglalkozott, hanem egy választottbírói ítélet érvénytelenítésével, a Legfelsőbb Bíróság *obiter* kimondta, hogy „[...] ha a választottbíró a vállalásának – azaz a választottbírói ügyben való eljárásának és döntési kötelezettségének – nem tesz eleget és ezzel a szerződésszegésével valamelyik félnek kárt okoz, azért a polgári jogi kártérítési felelősség általános szabályai szerint (Ptk. 339. §) felelősséggel tartozik.”²⁰

Hangsúlyozandó, hogy a Legfelsőbb Bíróság külön kiemelte, hogy a választottbíró, a feleknek címzett elfogadó nyilatkozatával mind a két fél felé szerződéses kötelezettséget vállal az eljárás lefolytatására. A Legfelsőbb Bíróság tehát kifejezetten nem látta akadályát a szerződésre irányadó szabályok alkalmazásának azon az alapon, hogy a választottbíró az ellenérdekű felek mindegyike felé szerződéses kötelezettséget vállal az ügy eldöntésére, és az ellenérdekű felek e tekintetben nem utasíthatják.

Általános jelleggel azt sem kérdőjelezték meg a bíróságok, hogy a választottbíró nem tartozik az igazságszolgáltatás szervezetébe: „Az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy a választottbírók nem tartoznak a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. törvény (továbbiakban: Bsz.) hatálya alá. Ebből kö-

¹⁷ Dr. MURÁNYI Katalin: *Az állami bíróságoknak a választottbírók működéséhez kapcsolódó gyakorlata és gondolatok az esetleg szükséges jogszabály módosításokról* (Magyar Jog, 2011/6., 330–343.)

¹⁸ Lásd Régi Ptk. 314. § és 342. §; Új Ptk. 6:152. § és 6:526. §.

¹⁹ A Legfelsőbb Bíróság 2009. április 27-én kelt ítélete a Gfv.XI.30.066/2009 sz. ügyben.

²⁰ Az ügyben a Legfelsőbb Bíróság által vizsgált kérdés az volt, hogy érvényteleníthető-e az ítélet, amelyet az egyik választottbírónak a tárgyalás berekesztését, de az ítélet meghozatalát megelőzően történt lemondására tekintet nélkül hozott meg a másik két választottbíró. A választottbíró nyilvánvalóan visszaélészerű lemondását a választottbíró elnöke nem fogadta el. A Legfelsőbb Bíróság érvénytelenítette az ítéletet azon az alapon, hogy a választottbíró lemondása a peres felekkel – és nem csak a választottbírói intézmény elnökével – történt közléssel hatályosul. A választottbíró esetleges felelősségével kapcsolatban viszont hangsúlyozta, hogy a választottbíró a feleknek címzett elfogadó nyilatkozatával mind a két fél felé szerződéses kötelezettséget vállal az eljárás lefolytatására. Az ún. *truncated tribunal* problémáját az Új Vbt. 57. §-a rendezte.

vetkezően a Legfelsőbb Bíróságnak a Bsz. 27. § (1) bekezdésében szabályozott feladata – a bírósági jogalkalmazás egységének biztosítása – a választottbírókkal szemben, szervezeti szempontból nem érvényesíthető.”²¹

A választottbíráskodási tevékenységgel okozott kár megtérítésére vonatkozó ügyekben azonban a bíróságok elbizonytalanodtak. A választottbíráskodási tevékenység alapvetően szerződéses jellegű, és a választottbírói szervezet igazságszolgáltatási szervezettől történő elkülönülésének általános megkérdőjelezése nélkül megkülönböztették az eljárási szabályok megsértésével okozott kárért fennálló felelősségtől a téves ítélettel okozott kárért fennálló felelősséget. Ez utóbbira pedig a szerződésen kívüli károkozásra, és az államigazgatási, bírósági jogkörben, illetve közhatalom gyakorlásával okozott kárra vonatkozó szabályokat kezdték alkalmazni. A Kúria ugyan a konkrét ügyben korrigálta az alsóbb bíróságok ítéletét; a részletesen indokolt téves ítéletekkel szemben erre azonban egy lakonikus, még formális indokolást sem tartalmazó félmondatban került sor. Továbbá, míg az alsóbb bíróságok téves döntése a Bírósági Döntések Tárában közzétételre került, addig a Kúria felülvizsgálati ítélete esetében ez elmaradt.

(b) Pfv.21.148/2013/4

Az első ilyen ügyben felperes a választottbírói intézményt perelte egy álláspontja szerint anyagi jogilag téves választottbírói ítélettel okozott kár megtérítése iránt.²² 2014. január 29-én hozott ítéletével a Kúria megerősített az alsóbb fokú bíróságok által hozott ítéleteket, amelyek szerint az alperes felelősségére a szerződésen kívüli károkozás, és kifejezetten az államigazgatási, bírósági jogkörben okozott kár szabályait kell alkalmazni. Ennek körében, hasonlóan a rendes bírósági ítéletekhez, egyrészt csak a kirívóan súlyos jogalkalmazási hiba alapozhatja meg a kártérítési felelősséget; másrészt a kár összegének meghatározásához a kártérítési általános szabályai szerinti összes tényállási elemet figyelembe kell venni, és a kár összegét nem lehet automatikusan megfeleltetni az alapügyben érvényesített összegnek. Tekintettel arra, hogy kirívóan súlyos jogalkalmazási hibára nem került sor, a keresetet elutasították, és az alperes felelősségének az eljárási szabályzatban történő kizárása nem került szóba.

Az ügyben úgy tűnik, hogy fel sem merült annak megindokolása, hogy miért tér el a Kúria az Alkotmánybíróság álláspontjától, amely szerint a felek és a választottbírók valamint a felek és a választottbírói intézmény között is szerződés áll fent, illetve saját korábbi megállapításától, amely szerint, legalábbis a választottbírók vonatkozásában, a szerződésszegésért fennálló felelősség szabályai alkalmazandók, a választottbíró pedig nem része a bírósági, állami igazságszolgáltatási szervezetnek.

További kritikával kell illetni az ítélet azon álláspontját, amely szerint a választottbírói ítélettel szembeni érvénytelenségi per nem minősül olyan rendes jogorvoslatnak, amelynek kimerítése a kártérítési igény előfeltétele.²³ Az ítélet alapján akár az is elképzelhető, hogy egy olyan választottbírói ítélet alapján lépjenek fel kártérítési igénnyel, amelynek érvénytelenítését meg sem kísérelték, vagy amelynek érvénytelenítését elutasította a bíróság. Mivel a „kirívó jogalkalmazási hiba” tartalma jóval kevésbé

²¹ BH 2004.78. sz. alatt közzétett Legf. Bír. Gfv.VI.30.514/2002 sz. ügyben hozott ítélet és EH 2002.772 sz. alatt közzétett Legf. Bír. Gfv. VI. 32.866/2001. sz. ügyben hozott ítélet.

²² Kúria Pfv.21.148/2013/4.

²³ Vö. Régi Ptk. 349. § (1) bek., 349. § (1) bek.

kiforrottabb, mint a választottbírói ítélet érvénytelenítésének alapjául szolgáló esetek, ez az álláspont beláthatatlan kockázatnak teszi ki a választottbírói döntések véglegességét.

(c) BDT 2014.3137.

Pár hónappal később, 2014. március 25-én hozott döntésben a Fővárosi Ítéltábla feltehetően érzékelt és megpróbálta feloldani az ellentmondást a Kúria fent ismertetett ítéletei között. A BDT 2014.3137. sz. alatt közzétett döntésben²⁴ a Fővárosi Ítéltábla elismerte, hogy a felek és a választottbírói intézmény között szerződéses viszony áll fent, mert egyébként nem lenne alkalmazandó az intézmény eljárási szabályzata. Az Ítéltábla megkülönböztette azonban az eljárási szabálysértéssel okozott kárért és a téves ítélettel okozott kárért fennálló felelősséget. Álláspontja szerint a szerződésességért fennálló felelősség szabályai csak az eljárási szabálysértésekkel okozott kárra vonatkoznak. A téves ítélettel okozott kárért fennálló felelősségre ezzel szemben a szerződésen kívüli kárra és az államigazgatási jogkörben okozott kárra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. Ennek oka az, hogy „a választottbírói intézmény ugyanis az ítélete mint eredmény szempontjából nem minősülhet a két ellenérdekű fél megbízottjának, hiszen a döntésével nem a felek – egymással ellentétben – utasításai szerint és érdeküknek megfelelően [...] jár el, hanem tőlük függetlenül”.

A Fővárosi Ítéltábla kísérelte a Kúria összeegyeztethetetlen ítéleteinek összeegyeztetésére fából vaskarika. Álláspontja szerint „a szerződéses jogviszony léte nem zárja ki a szerződésen kívüli felelősség alkalmazását, ha a konkrét adott esetben az ítélet tartalmában megjelenő magatartás, a nyilvánvalóan téves jogalkalmazás a szerződéstől függetlenül is jogellenes”. Az államigazgatási jogkörben okozott kárra vonatkozó PK 42. számú állásfoglalás szerint ugyanakkor „a Ptk. 349. §-ában meghatározott felelősség a szerződésen kívül okozott kárért való felelősség egyik különös fajtája, tehát nem jöhet szóba akkor, amikor a kár szerződésesség folytán keletkezett”. Márpedig nehéz kétségbe vonni azt, hogy a választottbírói tevékenység végzésére irányuló szerződés a jogvita jogszabályoknak megfelelő eldöntésére vonatkozik, és a kár ezen szerződéses kötelezettség megszegése folytán keletkezik.

A Fővárosi Ítéltábla indokolása téves azért is, mert a választottbíró, illetve a választottbírói intézmény a felek érdekeinek és utasításainak megfelelően jár el. A felek érdeke és utasítása ugyanis az, hogy ügyüket a vonatkozó jogszabályok helyes alkalmazásával pártatlanul és függetlenül döntsék el, nem pedig az, hogy egyik vagy másik félnek kedvező tartalmú döntést hozzanak. Ha az ügyben hozott döntés önmagában azért nem minősülne a szerződés teljesítésének mert e tekintetben a felek utasítási joga korlátozott, akkor ugyanígy szerződésen kívül járna el pl. a letéteményes, amikor a korábbi szerződéses utasítást a konkrét helyzetre alkalmazva egyik vagy másik félnek kiadja a letétet, dacára a letét konkrét sorsával esetleg elégedetlen fél érdekére (és esetleges egyoldalú utasítására).²⁵

Semmilyen jogpolitikai indok nem támasztja továbbá alá eltérő szabályok alkalmazását az eljárási szabálysértésekkel okozott kárra és a téves ítélettel okozott kárra. Ilyen indokot a Fővárosi Ítéltábla sem tudott megjelölni; és nincs nyoma annak sem, hogy a

²⁴ Fővárosi Ítéltábla 5.Pf.22.234/2013/8 sz. ítélete.

²⁵ Lásd ezzel kapcsolatban a BH2010.96. sz. alatt közzétett ítélet indokolását.

bíróság megfontolta volna döntése következményeit az Új Ptk. alapján eldöntendő ügyekkel kapcsolatban, ahol a felróhatósági alapú deliktuális felelősség elválik az előreláthatósági alapú szerződésességért fennálló felelősségtől.

Nem tér ki a Fővárosi Ítéltábla arra sem, milyen alapon áll fenn a választottbírói intézmény deliktuális felelőssége a választottbíró téves döntéséért. A megbízott által okozott kárért való felelősség alól ugyanis a megbízó mentesül, ha bizonyítja, hogy őt a megbízott megválasztásában, utasításokkal ellátásában és felügyeletében mulasztás nem terheli. Márpedig a választottbírói intézmény kifejezetten nem látja el utasításokkal és nem felügyeli a választottbíró az érdemi döntés meghozatalával kapcsolatban.

Végül, érdemi indokolás hiányában egyáltalán nem meggyőző a Fővárosi Ítéltábla álláspontja, amely szerint, az eljárási szabályzat felelősségkizáró kikötése nem érvényes az ítélet tartalmával okozott károk tekintetében. Annak kijelentésén túlmenően ugyanis, hogy ezekre a károokra nem a szerződésességért fennálló felelősség szabályi alkalmazandók, az Ítéltábla semmilyen további indokolással nem támasztja alá álláspontját. Az ügyben alkalmazandó régi Ptk. 342. §-a ezzel szemben kifejezetten megengedi a szerződésen kívül okozott kárért fennálló felelősség korlátozását is.

A jogerős ítélet mindazonáltal ebben az esetben is elutasította a keresetet azon az alapon, hogy kirívó jogalkalmazási hiba nem volt kimutatható.

A Kúria 2014. október 1-én hozott ítéletével²⁶ azonban teljesen eltérő indokolással hagyta jóvá a másodfokú ítéletet. A felülvizsgálati ítéletben a Kúria kijelenti, hogy a választottbírói intézmény felelősségére a szerződésességgel okozott kár szabályait kell alkalmazni:

„A Kúria jogi álláspontja szerint a felperes Ptk. 318. § (1) bekezdése szerint alkalmazott Ptk. 339. § (1) bekezdésére alapított, I. r. alperessel szemben előterjesztett kárigénye az alperes jogellenes, szerződésesség magatartása hiányában megalapozatlan.”

A futólag elejtett mondaton kívül azonban a Kúria semmilyen módon nem reagál a Fővárosi Ítéltábla fent elemzett álláspontjára. A Fővárosi Ítéltábla döntése mellett vagy helyett pedig nem került közzétételre a felülvizsgálati döntés.

A Kúria eljárása nehezen érthető, tekintettel arra, hogy a felülvizsgálati ítélet álláspontja megegyezik a korábbi kúriai állásponttal, az Alkotmánybíróság korábbi ítéleteivel, valamint a nemzetközi és hazai mértékadó jogtudományi nézetekkel. A fent elemzett ügyben²⁷ elfoglalt korábbi téves álláspontra tekintettel pedig a gyakorlat kifejezetten igényelte volna a helyes álláspont megerősítését.

(4) AZ ÚJ VBT. ÉS AZ ÚJ MKIK SZABÁLYZAT FELELŐSSÉGKORLÁTOZÁSA

A választottbíráskodásról szóló 2017. évi LX. törvény (az „Új Vbt.”) kifejezetten megengedi a választottbírói tevékenységgel okozott kárért fennálló felelősség korlátozását:

²⁶ Pfv.IV.20.816/2014/11.

²⁷ Kúria Pfv.21.148/2013/4, lásd fenti 21. lábjegyzet.

„Az állandó választottbíróóság szabályzata, vagy eseti választottbíráskodás esetén a választottbíróági tanács és a felek megállapodása kizárhatja vagy korlátozhatja az állandó választottbíróóság, a választottbíróági tanács és a választottbírók felelősségét, kivéve a szándékos vagy súlyos gondatlanságból eredő károkozásért való felelősséget.”²⁸

Az indoklásból úgy tűnik, hogy a jogalkotó kifejezetten arra az álláspontra helyezkedik, hogy a választottbíráskodási tevékenységből eredő kárért fennálló felelősségre a szerződésszegésből eredő felelősség, korlátozására pedig a szerződésszegésért fennálló felelősség korlátozására vonatkozó szabályokat kell alkalmazni:

„A Javaslat a szerződésszegés jogkövetkezményeinek korlátozását a Ptk. 6:152. §-ban foglaltszabályhoz képest szűkebb körben teszi lehetővé, mivel nemcsak a szándékos, hanem a súlyos gondatlanságból eredő károkozásért fennálló felelősséget sem lehet kizárni, illetve korlátozni a felek és a választottbíróóság által kötött szerződésben.”

Álláspontunk szerint, ha a jogalkotó szerint lenne a választottbíráskodási tevékenységnek olyan aspektusa, amelyre a szerződésen kívüli károkozás szabályai alkalmazandók, akkor jelezte volna, hogy a korlátozás lehetősége a szerződésen kívüli károkozás tekintetében is fennáll-e, vagy a szerződésen kívüli károkozás tekintetében nem lehetséges korlátozni a felelősséget.

A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett működő Állandó Választottbíróóság 2018. február 1-től hatályos Eljárási Szabályzata („Új MKIK Szabályzat”) is jóval részletesebb szabályokat tartalmaz a választottbírók és a választottbíróági intézmény felelősségének korlátozására mint a Régi MKIK Szabályzat:

„A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, a Választottbíróóság, annak szervei és az alkalmazásában álló személyek, a választottbíróági tanács, valamint annak tagjai kártérítési és bármilyen egyéb jogkövetkezménnyel járó felelőssége, továbbá bármilyen jogcímen történő megtérítési, helytállási kötelezettsége kizárt minden, a választottbíróági eljárással kapcsolatban felmerült cselekményért vagy mulasztásért, kivéve a szándékos vagy súlyos gondatlanságból eredő károkozásért való felelősséget.”²⁹

Jól látható, hogy a jogalkotó és az Új MKIK Szabályzat is figyelembe vette a Régi MKIK Szabályzat általános felelősségkizáró klauzulájára vonatkozó kritikákat, és a felelősségkizárás határait még az Új Ptk. szerződéses felelősségkorlátozásra vonatkozó általános szabályainál is szűkebbre szabta. Ugyanakkor az Új MKIK Szabályzat egyértelműsíti, hogy a szándékosság és a súlyos gondatlanság esetét kivéve mind a választottbírók, mind a választottbíróági intézet felelőssége kizárt, a szerződésszegéssel és a szerződésen kívül okozott károk vonatkozásában.

Egyelőre nem látszik, hogy az Új Vbt. és az Új MKIK Szabályzat alapján hogyan alakul a választottbírók, illetve a választottbíróági intézmények felelősségével kapcsolatos bírói gyakorlatot. Álláspontunk szerint az Új Vbt. szövege nem hagy kétséget afelől, hogy a választottbírók és a választottbíróági intézmények felelősségét is a felekkel szemben fennálló szerződésük megszegése alapozza meg, e tekintetben a szerződésen kívüli károkozás, és különösen az államigazgatási jogkörben okozott kár / közhatalom gyakorlásával okozott kár szabályainak alkalmazása nem jöhet szóba. Ezt megerősíti az Új Vbt. összevetése az Új Ptk. 145 §-ával is, amely szerint a jogosult kártérítési igényét

²⁸ Új Vbt. 57. § (3) bek.

²⁹ Új MKIK Szabályzat 50. §.

akkor is a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség szabályai szerint érvényesítheti, ha a kár egyben a kötelezett szerződésen kívül okozott károkért való felelősségét is megalapozza.

A szerződésszegésért fennálló felelősség megítélése szempontjából pedig továbbra is abból kel kiindulni, hogy a választottbírókkal, illetve választottbíróssággal fennálló szerződés elsősorban megbízási jellegű. A megbízott felelőssége a tételes jogalkalmazással kapcsolatban is alapvetően gondossági jellegű; önmagában tehát az, hogy az érvénytelenítési vagy kártérítési per bíróságának eltérő a jogi álláspontja a választottbíróági ítélet alapjául szolgáló jogi állásponttól, nem jelenti azt, hogy a megbízott megszegte gondossági kötelemét. Ennek megállapítására csak nyilvánvaló, súlyos jogalkalmazási hiba adhat alapot. Mindazonáltal e tekintetben is érvényesülnie kell az Új MKIK Szabályzat felelősségkorlátozásának, amely, a fenti kifejtettek szerint, egyaránt alkalmazandó eljárási szabálysértések és téves ítélet esetén.